

МУЗЕЙ РУДНИХ ФОРМАЦІЙ

Музей рудних формаций створений 1984 р. на кафедрі геології корисних копалин геологічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка. Офіційно зареєстрований у статусі громадського музею університету 2007 р. (наказ № 132 від 30.08.2007 р.).

Ідеологом і засновником музею був колишній завідувач кафедри геології корисних копалин професор Євген Михайлович Лазько, який в основу експозиції поклав власну колекцію взірців гірських порід і руд з родовищ різних рудних формаций України та близького й далекого зарубіжжя.

Важливу роль у створенні музею, формуванні та поповненні його фондів відіграли соратники й учні Є. Лазька – М. Головченко, Ю. Дорошенко, В. Кирилюк, Л. Колтун, В. Корнілов, В. Куземко, Ю. Ляхов, Н. М'язь, М. Павлунь, А. Пізнюр та багато інших співробітників геологічного факультету.

Музей рудних формаций, з одного боку, - навчальний, адже тут наявні колекції, необхідні для вивчення курсів геології родовищ корисних копалин, ендогенних рудних формаций, металогенії, економічної геології, корисних копалин України й світу та ін.

З іншого боку, експонати дають змогу екскурсантам ознайомитися з основними геолого-генетичними і рудно-формаційними типами зруденіння, мінеральними асоціаціями руд і генотипними родовищами металевих і неметалевих корисних копалин. Екскурсанти можуть дізнатися, що таке руди, як вони виникли, які їхні головні фізичні й хімічні особливості, чим вони можуть бути корисні для людини тощо.

Отже, музей рудних формаций за профілем є природничим та має наукове, навчальне і загальноосвітнє значення. Його відвідують численні шанувальники природознавства, особливо вчителі й учнів загальноосвітніх шкіл, гімназій, коледжів. Тут наявний найрізноманітніший кам'яний і картографічний матеріал, цікавий і корисний для будь-якого природознавця, геолога, мінералога, петрографа тощо.

Музей площею 65 кв. м розташований, головно, у коридорній частині кафедри геології корисних копалин і геофізики.

Загалом у музеї налічують понад 5 000 експонатів. Одні з них виставлено у 20 скляних вітринах, інші зберігаються в 11 закритих шафах: у відкритій (демонстраційній) систематичній і навчальній експозиції є близько 1 200 взірців, у закритих (монографічних) тематичних фондах – понад 3 000 (іх використовують у навчально-виховному процесі й науковій роботі). В експозицію вмонтовано геологічні карти й розрізи, які характеризують родовища різних рудних формacій.

Взірці руд систематизовані у вітринах за головним рудним компонентом. Наявні такі демонстраційні вітрини:

- 1) руди заліза, титану й ванадію;
- 2) руди заліза;
- 3) руди хрому та мангану;
- 4) руди вольфраму й молібдену;
- 5) руди нікелю, кобальту і міді;
- 6) руди міді;
- 7) руди свинцю й цинку;
- 8) руди ртуті і стибію;
- 9) руди стануму;
- 10) руди рідкісних і розсіяних елементів;
- 11) руди алюмінію, барію та стронцію;
- 12) руди графіту, корунду, високоглиноземної сировини, бору й магнезиту;
- 13) руди тальку й азbestу;
- 14) солі, флюорит і фосфатна сировина;
- 15) сірчані руди;
- 16) п'єзооптична та керамічна сировина;
- 17) руди золота;
- 18) руди золота і срібла;
- 19) текстури руд;
- 20) мінеральна сировина, яку вивчають співробітники кафедри і студенти.

Корисні копалини України

Залізні руди – родовища Криворізького та Керченського басейнів.

Манганові руди – Нікопольський басейн.

Руди титану (ільменіт) – Іршанське родовище.

Графіт – Завалівське родовище.

Ртуть – родовище Боркут.

Сірчані руди – родовища Передкарпаття.

Фосфорити – родовища Придністер'я і Криму.

Кам'яна та калійні солі – родовища Передкарпаття й Закарпаття.

Пізооптична сировина та ін.

Металеві корисні копалини інших регіонів Світу

- залізні руди Уралу (родовища Бакальське, Магнітогорське, Високогорське, Качканар), Кольського півострова (Ковдор), Казахстану (Сарбай);
- нікелеві руди Мончегорського та Печензького рудних районів Кольського півострова та Норильського рудного поля;
- мідні руди Уральського мідноколчеданового пояса (родовища Гай, Сибай, Дегтярське, Карабаське), мідистих пісковиків Північного Забайкаля (Удокан) та Казахстану (Джезказган);
- поліметалеві руди Середньої Азії (Алтин-Топкан), Забайкаля (Благодатське), Рудного Алтаю (Ріддер-Сокольне), Якутії (Сардана)

Монографічну золоторудну експозицію зібрали проф. Ю. Ляхов. Вона містить нині рідкісні штуфи золотовмісних руд родовищ Східного Забайкаля (Балейське, Дарасунське, Ключівське, Тасіївське й ін.), Східного Сибіру (Сухий Лог), Закавказзя (Зодське), а також взірці золоторудного родовища Майське (Побужжя).

Ще одну відкриту монографічну експозицію – п'єзооптичної сировини – оформив проф. А. Пізнюр. Вона охоплює кварцову кристалосировину пегматитових родовищ Волині (Володарсько-Волинська група), родовища Нагольна Тарасівка (Донбас), а також гідротермальних родовищ Приполярного Уралу (Пелінгічей, Піраміда, Додо, Пуйва) і Північно-Західного Паміру (Одуді).

Неметалева мінеральна сировина (флюорит, солі, апатит, фосфорити, азбест, тальк, слюди, сірка та ін.) в експозиції представлена взірцями з родовищ західних і північних областей України, Паміру, Східного Забайкалля, Курильських островів та інших регіонів.

Навчальна колекція міститься у трьох великих шафах:

- 1) текстури і структури руд;
- 2) мінеральний склад родовищ різних генетичних типів – магматичного, пегматитового, гідротермального, метаморфогенного, осадового та ін.;
- 3) металеві та неметалеві корисні копалини.

Унікальні й цікаві матеріали наявні в закритих фондах музею. Вони охоплюють дублікати демонстраційних штуфів руд і неопрацьовані колекції, які зібрали свого часу співробітники, студенти і випускники геологічного факультету.

Останнім часом розпочато роботу з перегляду і каталогізації закритих музейних колекцій.

УНІКАЛЬНІ ВЗІРЦІ З КОЛЕКЦІЇ МУЗЕЮ РУДНИХ ФОРМАЦІЙ

Друза кристалів галеніту, марматит
(чорний залізистий сфалерит),
халькопіриту і кальциту, а також
кристиали ільваїту
 $\text{CaFe}_2\text{Fe}[\text{Si}_2\text{O}_7](\text{O},\text{OH})$
із зони скарнів свинцево-цинкового
родовища Тетюхе (Примор'я).
Дар О. Баклюкова (випуск 1978 р.).

Експлозивна кімберлітова брекчія з автолітами
і ксенолітами вмісних порід, Верхньомунське родовище
алмазів, Якутія.

Дар М. Спринського (випуск 1989 р.).

Золотовмісна залізна руда (магнетит-гематит-мартилова), яка містить 52 % FeO і 0,2–0,5 % Au.
Родовище Мванезі, Зімбабве. Дар О. Баклюкова
(випуск 1978 р.).

Крупнокристалічний вольфраміт
у центральній частині кварцової
жили. Родовище Караоба,
Центральний Казахстан.

Променисті виділення кристалів
антимоніту (руда на стибій) у кварці.
Родовище Джизикрут,
Таджикистан.

Нині музей рудних формаций шукає нові шляхи для розвитку й удосконалення навчальної, дидактичної, науково-дослідної та просвітницько-експкурсійної діяльності.

Головні завдання музею на найближче десятиліття:

- повна інвентаризація музейних фондів для збереження їх як національної спадщини;
- поповнення колекції рудними штуфами з новітніх і нетрадиційних для України родовищ самородної міді, самородного золота, хромітових і поліметалевих руд, руд рідкісних і рідкісноземельних металів, алмазної сировини;
- удосконалення електронного каталогу взірців;
- створення тимчасових тематичних експозицій, придатних для транспортування (для демонстрації в школах, коледжах, на виставках тощо);
- популяризація експонатів і діяльності музею в соціальних мережах;
- збір інформації про науковців, які свого часу долучилися до створення і розвитку музею рудних формаций та ін.

